

8+

Що приховують КАРТОГРАФИ?

СТОРИЯ

www.storiya.info

Що приховують картографи?

Засновниця читацької онлайн-платформи «Сторія» **Олеся Божко**

Авторка **Анна Нікитчук**

Головна редакторка **Юлія Журлакова**

Літературна редакторка, авторка рубрики

«Читай і мову вивчай!» **Юлія Гарюнова**

Верстка **Анастасія Бишовець**

Дизайн **Віталій Войтуль**

Фото [freepik.com](https://www.freepik.com), natworld.info, thetruesize.com, wikipedia.org

www.storiya.info

Матеріали розроблені ГО «ПРОСТІР ЗНАНЬ» за технічної підтримки ООН Жінки в Україні та за фінансування Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги ООН (WPHF). Ця публікація підготовлена за фінансової підтримки Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги Організації Об'єднаних Націй (WPHF), але це не означає, що висловлені в ній погляди та вміст є офіційно схваленими або визнаними з боку Організації Об'єднаних Націй.

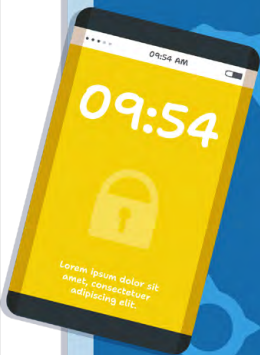
Усі зображення, інформація і торговельні марки використовуються як ілюстрації з навчальною метою та не мають рекламного характеру. Усі матеріали, які розміщені на вебсайті www.storiya.info, а також будь-які інші матеріали, що розповсюджуються за допомогою цього сайту і з цього сайту (зокрема зображення, відеоролики і тексти), належать ГО «ПРОСТІР ЗНАНЬ» та захищені авторським правом. Несанкціоноване використання цих матеріалів, повне або часткове копіювання, збереження, зміна і поширення (для будь-яких цілей) без письмової згоди ГО «ПРОСТІР ЗНАНЬ» заборонено. © 2024 «Сторія».

Один мандрівник мав мрію — знайти й відвідати найбільший острів на планеті Земля. Він розклав перед собою карту світу й одразу помітив Гренландію. Сумнівів не виникало. Він аж присвиснув:

— Оце так! Та цей острів більший за Південну Америку та Австралію! А це, як відомо, материки!

Материк — велика ділянка земної поверхні, що виступає над рівнем Світового океану.

Острів — невелика ділянка суходолу, з усіх сторін оточена водою.

Не гаючи часу, мандрівник вирушив до Гренландії. Яким же було його здивування, коли острів виявився хоч і великим, та втричі меншим за Австралію та у 8 разів меншим за Південну Америку.

Стоячи на березі Північного Льодовитого океану й кутаючись у два шарфи, мандрівник обурено волав у слухавку знайомому картографу:

— Друже, та що ж це таке?! Як ви ті карти складаєте? Вони ж збивають людей із пантелику!

Картограф на іншому кінці слухавки спокійно відповів:

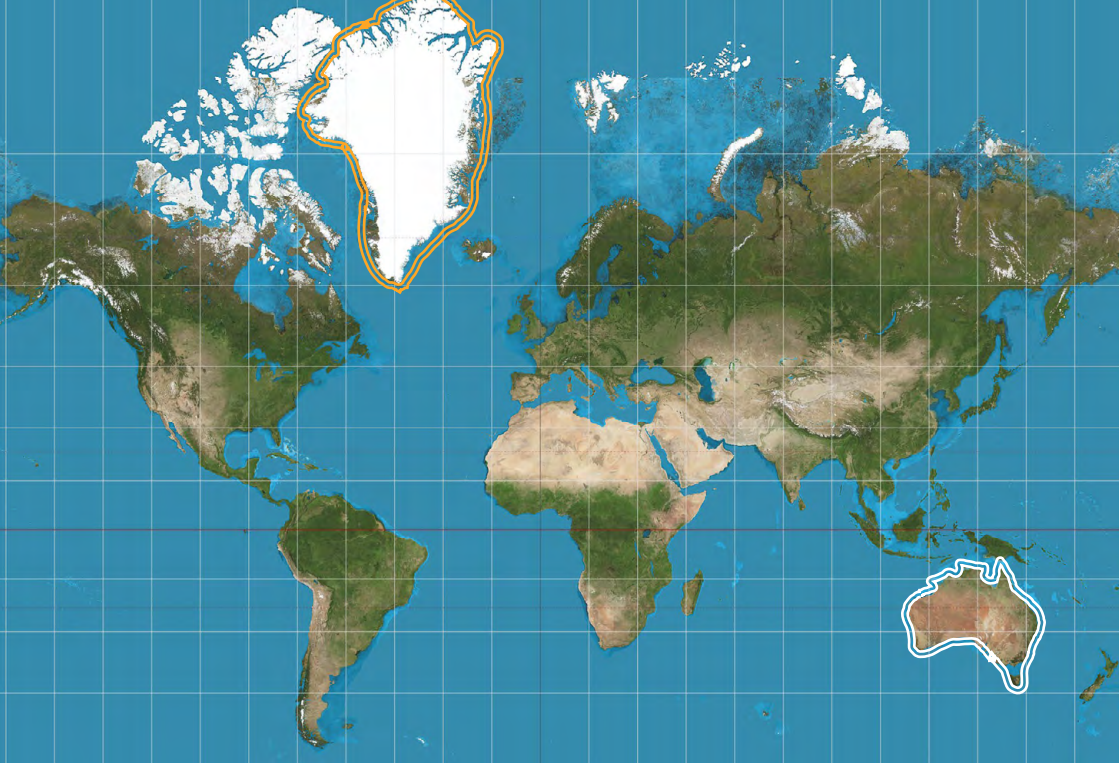
— Розумію твоє збентеження. Та й ти маєш розуміти: кулясту форму Землі неможливо передати на карті без спотворень.

Уяви, що наша Земля — апельсинка, яку потрібно зобразити у двовимірному просторі, тобто на площині. Для цього доведеться зняти шкірку фрукта, при цьому, звісно, утворяться розриви.

Щоб зображення стало неперервним, картографи рівномірно розтягують і стискають його. Так додаються відсутні частини. Однак площі та форми географічних об'єктів будуть неточними.

Традиційно для цього ми використовуємо проєкцію, яку ще в 16 столітті розробив фламандський географ Герард Маркатор. За такого способу масштаб збільшується від екватора до полюсів. Тобто землі на півночі та півдні видаються значно більшими, ніж якби вони були посередині.

Герард Маркатор

— Ох-хо-хо, — зітхнув мандрівник. — А де ж мені побачити точні розміри?

— Глобус, так само як і Земля, має кулясту форму. Тож дає нам правильне уявлення про неї. Тому на глобусі ми можемо порівнювати площі, а на карті це не завжди можливо.

Глобус — модель планети, зменшена в багато мільйонів разів.

— То що мені, глобус возити із собою? На ньому маршрут не прокладеш...

Глобус Бегайма 1492 року, перший глобус

— Це саме ще 500 років тому сказав відомий мореплавець Христофор Колумб.

“Карти дещо викривляють реальність, але корисні. Глобуси дуже подібні до Землі, але ними годі скористатися”.

**Христофор
Колумб**

— І за 500 років нічого не змінилося?! — мандрівник продовжував обурюватися. — Як мені тепер знати, який острів найбільший у світі? Невже я ніколи не здійснию свою мрію?

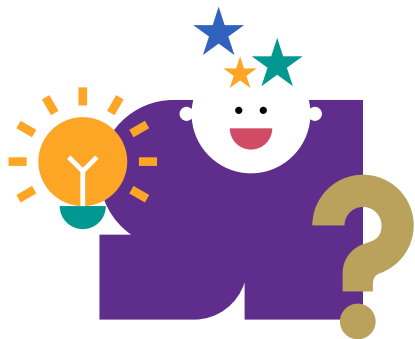
— Друже, ти вже її здійснив! Гренландія — і справді найбільший у світі острів. А сучасні технології дозволяють порівнювати розміри країн, островів і материків на цифрових картах.

Розміри Гренландії порівняно з Австралією та Південною Америкою

Мандрівник трохи заспокоївся. Усе ж подорож була недаремною. Та тепер він мав нову мрію — відвідати найменший острів на планеті. Проте цього разу для його пошуку він вирішив скористатися гуглом, а маршрут прокладати по карті. ●◆■◀◆

НАД ЧИМ ПОМІРКУВАТИ

Який спосіб зображення Землі найкраще передає розташування й співвідношення розмірів материків та океанів планети?

Що тобі відомо про професію картографа?

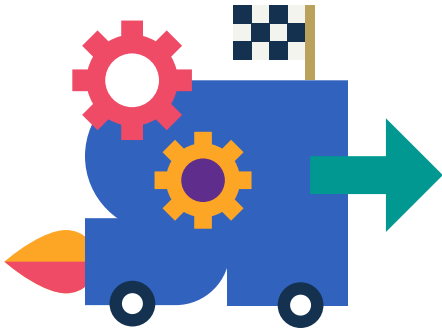
Які ще є способи зображення Землі, окрім глобуса й карти?

Хто такий Христофор Колумб і що він зробив?

Які країни на карті видаються значно більшими, ніж насправді?

ВІД СЛІВ
ДО ДІЙ!

Інтерактивна карта

Скористайся інтерактивною мапою «The true size of...». Перетягуй країни, щоб порівняти їхні розміри. Порівняй розмір України та інших країн: Гренландії, Франції, Канади тощо. Запиши свої спостереження.

Україна більша, ніж...

Україна менша, ніж...

ЧИТАЙ
І МОВУ ВИВЧАЙ!

Гренладія чи Гренландія?

У цьому тексті ти дізнався/дізналася, що картографи “приховують” від нас певну інформацію про справжні розміри материків та островів. Цікаво, а мовники від нас нічого не приховують?

А виявляється, Гренландія має два імені! **Гренладія** чи **Гренландія**. І обидва варіанти правильні. Чому? Бо це назва іншомовного походження, тому першу літеру з оригінальної назви — **Greenland** — можна передавати в українській мові у два способи.

Так само можна дві назви має протока — **Гібралтар** та **Гібралтар**.

У два способи передаємо прізвище письменника — **Гете** та **Ґете**.

Цікаво, правда, що можна мати два імені!

Склади власні приклади речень з іменниками
Гренладія чи Гренландія.

A series of horizontal dotted lines for writing, contained within a light gray rounded rectangular frame that has a scalloped left edge.

Тепер ти знаєш більше про власні назви
в українській мові!

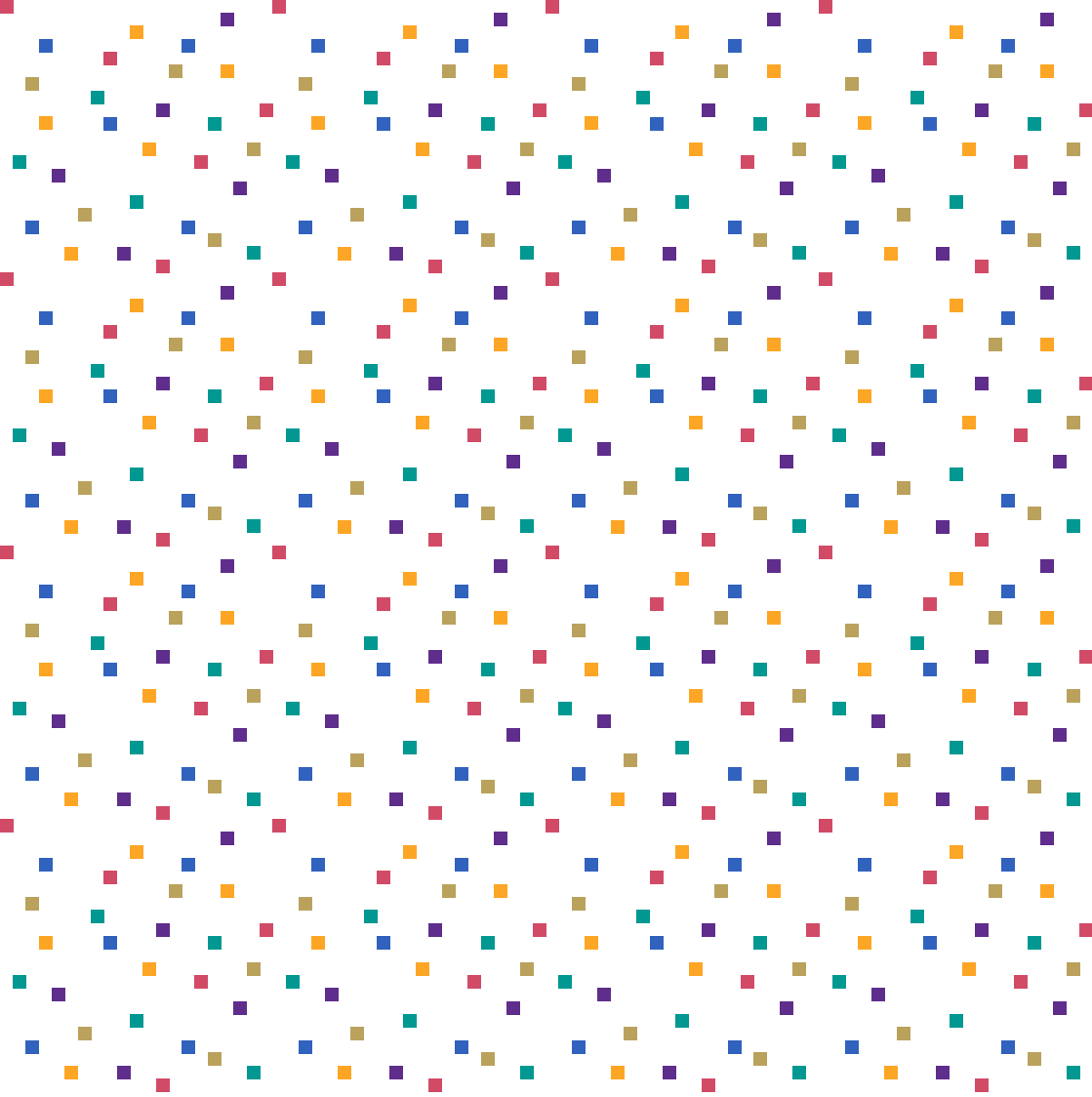
Для твоїх геніальних думок

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

Для твоїх геніальних думок

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

www.storiya.info

© 2024 «Сторія»